

Izazovi deteta s autizmom u inkluzivnom obrazovanju

Podgorica 01.04. 2024. god.

PYRAMID of LEARNING

Kako poteškoće utiču na decu u školi

- nedostatak razumijevanja onoga što je rečeno;
- razumijevanje nekih riječi, ali ne i kompleksnog značenja tih riječi;
- slabija sposobnost slušanja i slabija pažnja;
- često skretanje pažnje sa svrhe aktivnosti;
- usmjerenost na to da rade ono što žele, a ne ono što se od njih traži;
- nemogućnost da se prilagođavaju drugima, uvijek žele da se stvari odvijaju onako kako su navikli;
- nemogućnost da se igraju i da razumiju pravila igara;
- učenje napamet, bez razumijevanja naučenog;
- nedostatak socijalne svijesti o drugima i o tome kako neke reakcije

Kako poteškoće utiču na djecu u školi

- uznemirenost koju je teško kontrolisati;
- insistiranje da se pravila rigidno prate ili da se stvari rade na određen način;
- opsesivne teme u konverzaciji
- razvijanje zavisnosti o nekim odraslim osobama ili rutinama;
- poteškoće u korišćenju naučenih vještina u drugim situacijama;
- insistiranje na tome da bude na čelu ili na kraju reda, ili sjedenje na određenom mjestu;
- pokazivanje uznemirenosti ukoliko je neko drugi ili on sam pogriješio;
- poteškoće u pravljenju izbora;
- poteškoće da se govori o nečemu što se desilo u prošlosti ili poteškoće stavljanja sebe u zamišljenu situaciju.

Ključ za napredak

- Navedena lista je napisana da bi se podigao nivo svijesti o poteškoćama koje djeca sa autizmom mogu da imaju i koje će uticati na to kako dijete uči i kako se ponaša.
- Ključni aspekt u pružanju dobre podrške i omogućavanju napretka je u **razumijevanju** tog konkretnog deteta - **svako dijete sa smetnjama iz spektra autizma je različito.**

METODE

PECS - je sistem korišćenja komunikacijskih sličica. Kao što se deca s gubitkom sluha koriste znakovnim jezikom, deca bez vida Brajevim pismom, deca s autizmom služe se **komunikacijskim sličicama**.

Prva faza u primjeni PECS-a je **određivanje predmeta koji dijete voli**. Slijedi **U drugoj fazi se podstiče i ostvaruje samostalnost**.

U trećoj fazi dijete se priprema **da koristi svoju komunikacijsku knjigu** (tablu) sa sličicama preko koje **ukazuje na ono što želi**.

U četvrtoj fazi uspostavlja se struktura rečenice.

U petoj fazi postiže se sposobnost deteta da **odgovori na zahtjev**.

U šestoj fazi učvršćuje se spontano odgovaranje.

METODE

ABA - Applied Behavior Analysis se koristi za razvijanje mnogih vještina (kognitivnih, socijalnih, motoričkih..).

Koristi se principima po kojima se odvija rani proces učenja, odnosno **principom nagrađivanja pozitivnog ponašanja**.

Kad je poželjno ponašanje praćeno nekom vrstom nagrade, vjerovatnije je da će se ono i ponoviti.

Povećava se broj korisnih i smanjuju nepoželjna ponašanja. Uputstva su jednostavna, kratka, jasna i razumljiva.

Pravila se poštuju dosljedno, bez odstupanja.

DRUŠTVENE PRIČE

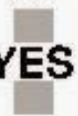

Poučavanje socijalnim vještinama.

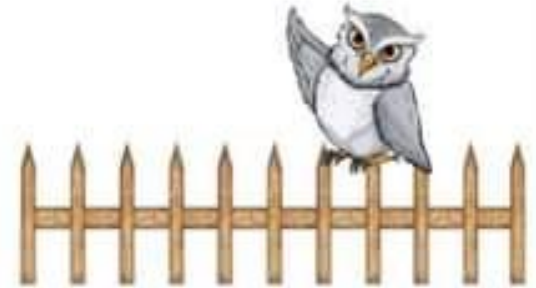
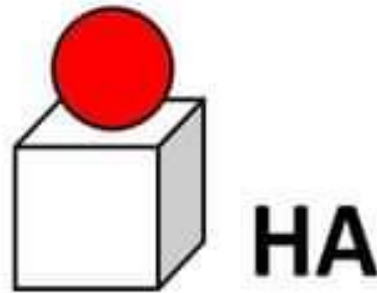
Pišu se za određenu situaciju pojedinog učenika/učenice.

Slikovito, uz pomoć opšte prihvaćenih pravila i uputstava, pomažu detetu da se pripremi i bolje snalazi u socijalnim situacijama, posebno novim.

Opisuju interakcije, situacije, prihvatljivo ponašanja, aktere, tok dešavanja, poželjne vještine, očekivanja, pravila i sl.

Pišu se na način blizak i razumljiv detetu, opisuju interakcije, situacije, ponašanja, vještine.

 circle	triangle 	square 	rectangle 	change clothes 	fork 	spoon 	plate 	cup 	bowl 	pencil
pencils sharpener 	ruler 	pray 	sleep 	good morning 	good night 	straw 	sit down 	quiet 	wipe mouth 	sneeze
yes 	no 	itchy 	cough 	shirt 	shorts 	trousers 	belt 	medicine 	koosh ball 	play
computer 	penguin 	bears 	dog 	sunny 	raining 	windy 	cold 	hot 	noodles 	cake
biscuit 	chips 	drink 	juice 	rice 	fries 	chocolate 	apple 	fish burger 	eyes 	ears
i see 	i hear 	pink 	grey 	white 	brown 	black 	purple 	blue 	red 	yellow
green 	orange 	ice cream 	eat 	skytrain 	wash hands 	wash 	shower 	swimming 	aeroplane 	shopping
church 	shopping centre 	home 	school 	toilet 	airport 	playground 	car 	bus 	train 	bicycle

„Za svako dijete-glas“, s UNICEF (2019), obuka resursnih timova, pilotiranje (26 dece), prošireno na 55 dece - obuke stručni saradnici, nastavni kadar, roditelji

Besplatna AAC aplikacija na crnogorskom jeziku za tablete i pametne telefone za decu s komunikacijskim teškoćama pomoću slika/simbola i pretvaranja teksta u govor

Omogućavaju korisnicima da: razumiju jezik, izraze potrebe i želje, razmijene informacije, uključe se u društveno okruženje

Dostupan muški i ženski glas, može se podesiti visina glasa, brzina izgovora, mogućnost snimanja glasa

Na početnoj strani Cboard se nalaze grupisani simboli u fasciklama

Izrađuju se table u skladu s potrebama – razvojnim, akademskim – možemo kreirati personalizovane table za komunikaciju u skladu sa potrebama deteta, objavljivati ih - povezujemo komunikator s detetom i stvarima koje voli

Cboard

CBOARD APLIKACIJA

- U Crnoj Gori je od 2019. u primjeni Cboard komunikacijska aplikacija koja koristi simbole i posjeduje mogućnost prenošenja teksta u govor. Odlikuje je fleksibilnost, dostupnost, jednostavnost u korišćenju.
- Koristi je u ukupno 13 predškolskih ustanova, 4 osnovne škole i sva tri resursna centra.
- Donaciju Unicef-a **136 tableta koristi oko 200 djevojčica i dječaka.** Dosadašnja primjena nam je ukazala da ima pozitivan efekat:
 - a. na decu oko 3 godine za iniciranje razvoja gesta pokazivanja, razumijevanja jednostavnih riječi i fraza, i imenovanje istih.
 - b. na decu uzrasta 4-5 godina za uspostavljanja pravila, modifikovanja ponašanje, podsticanje interakcija, usvajanja pojmova, izazivanje verbalizacije.
 - c. na decu uzrasta 6- 7 godina za uspostavljanje uspješne komunikacije, saradnju, interakciju, razvoju spontanog situacionog govora.
 - d. na decu uzrasta 8-10 godina za razvoj samostalnosti, inicijative, povećanje fonda riječi i sticanje nastavnog gradiva i životnih vještina.

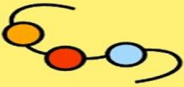

NAPRAVI TABLE NA POČETAK

UREDI

 da	 ne	 brzo časkanje	 vrijeme
 hrana	 pića	 užina (grickalice)	 aktivnosti
 emocije	 tijelo	 odjeća	 Ljudi

NAPRAVI TABLE UČIONICA

UREDI

 želim	 da nižem perle	 igračku slagalicu	 kocke
 loptu	 štipavicu	 slagalicu umetaljku	 kutiju sa pijeskom
 bazen sa lopticama	 Da radim domaci	 Sjedim na lejzibegu	

NAPRAVI TABLE SLOVA

UREDI

A a	 auto	 akvarijum	 avion
B b	 banana	 beba	 balon
M m	 makaze	 majica	 miš
T t	 tanjir	 televizor	 torta

NAPRAVI TABLE BROJIMO

UREDI

				
1 jedan	2 dva	3 tri	4 četiri	5 pet

Podrška stručnih saradnika, defektologa resursnog centra.

Vizuelni pristupi, komunikacija - simboli, strukturisano podučavanje, modifikovanje ponašanja i dr.

Strukturisan dan, raspored, pravila, upravljanje ponašanjem, nagrađivanje, organizovanost, rutine, usmjerenost na aktivnost.

IROP - razvojna područja:

- a) komunikacija kroz alternativne sisteme;**
- b) socijalizacija i razvoj socijalnih vještina;**
- c) ponašanje primjereno situacijama;**
- d) vještine samostalnosti.**

ASISTIVNA TEHNOLOGIJA ZA AUGMENTATIVNU KOMUNIKACIJU - AAC

- KOMUNIKACIJSKE TABLE
- KOMUNIKACIJSKE KNJIGE
- KALENDARI AKTIVNOSTI – SEDMIČNI PLANERI
- TABLA ZA FOKUSIRANJE POGLEDA

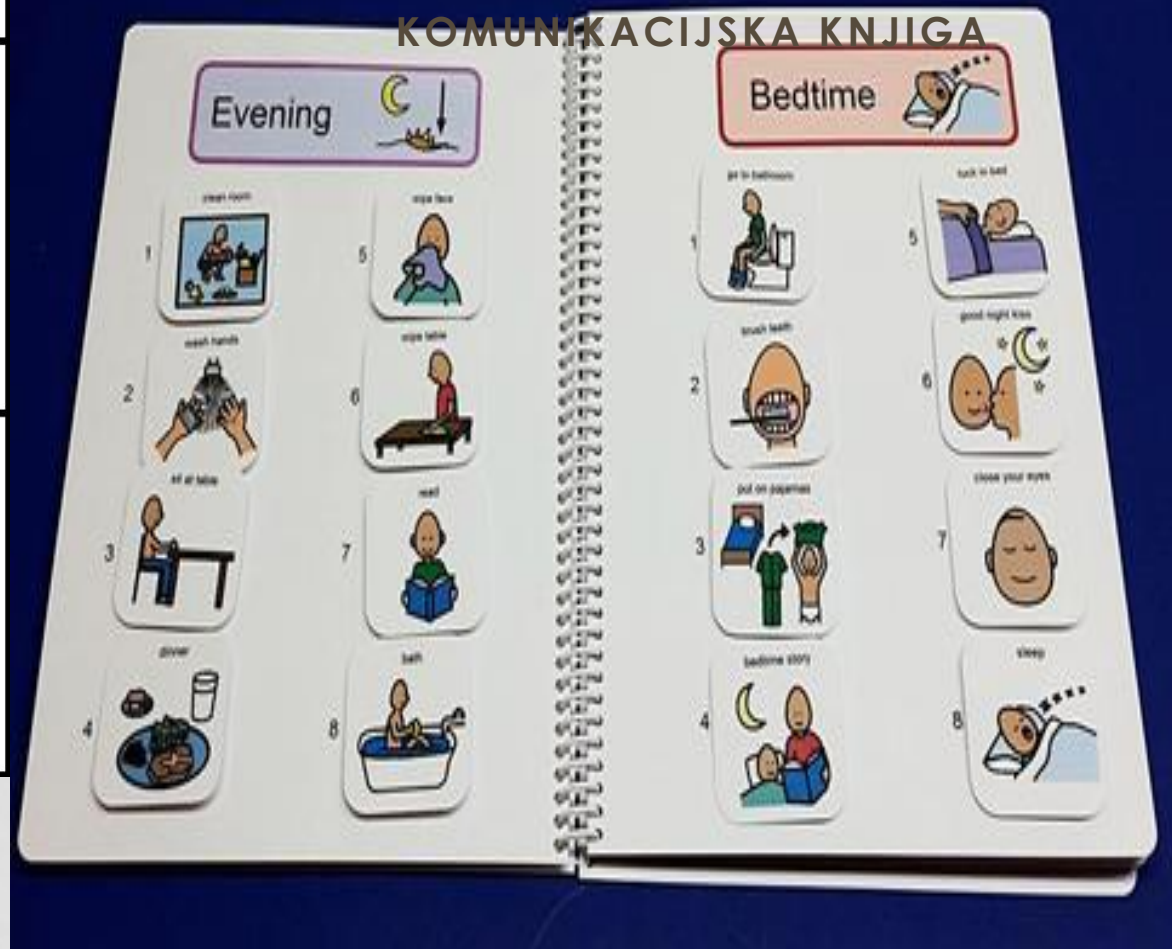

KOMUNIKACIJSKE TABLE

- table sa postavljenim simbolima ili slikama koje olakšavaju ili omogućavaju komunikaciju
- kreiraju se prema pojedinačnim potrebama
- više tabli se može organizovati u komunikacijsku knjigu/fasciklu

KOMUNIKACIJSKA TABLA

Primjer - koraci, pranje ruku

KALENDARI AKTIVNOSTI ILI SEDMIČNI PLANERI

- table, najčešće metalne, podijeljene na sedam dijelova koji simbolizuju sedam dana u nedjelji
- svaki dan je predstavljen drugom bojom
- umjesto napisanih (tekstualnih) informacija, koriste se sličice ili simboli koji označavaju neku pojedinačnu aktivnost

Hvala na pažnji.

Anita Marić

